

J. J.

Z historii geodezji

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/4, 700-701

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Obszerne studium Angera natomiast podaje w świetle licznych wypowiedzi docentów i profesorów obraz najważniejszych problemów uniwersytetów niemieckich: motywy wyboru studiów, organizacji studenckich, samorządu studenckiego, stosunku studentów do kadr naukowych, zadań, celów i perspektyw rozwoju uniwersytetu itd. Wydaniu tej bogatej w materiał ankietowy pracy patronował Instytut Empirycznej Socjologii przy Wyższej Szkole Gospodarczej w Mannheim oraz fundacja G. W. Waszyngtona.

J. Bb.

Krystyna Kowalska, Anna Mikłaszewska-Mroczkowska, Benedykt Dybowski. *Materiały biograficzno-bibliograficzne*. Część I. „Memorabilia Zoologica” zeszyt 5. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa 1960, s. 99.

Broszura K. Kowalskiej i A. Mikłaszewskiej-Mroczkowskiej zawierająca krótki, lecz trafnie skreślony rys biograficzny oraz bibliografię prac B. Dybowskiego i prac o nim, jest pierwszą częścią większej całości przygotowywanych materiałów bio-bibliograficznych o wybitnym przyrodniku polskim. Dalsze części zawierają: zarys działalności Dybowskiego (część 2), charakterystykę materiałów archiwalnych pozostałych po Dybowskim (część 3), ikonografię Dybowskiego (część 4) oraz uzupełnienia.

Zespołowy wysiłek włożony w całość tej pracy, zapał, z jakim odnosi się do niej grono autorów, jak również pietyzm dla wybitnego przedstawiciela zoologii polskiej, pozwalają spodziewać się trwałego wkładu w dzieje naszej nauki.

J. Bb.

Z CZASOPISM

Z HISTORII GEODEZJI

Do czasopism naukowo-technicznych publikujących systematycznie artykuły z zakresu historii techniki należy dołączyć „Przegląd Geodezyjny”, organ Stowarzyszenia Geodetów Polskich. Trzeba przy tym podkreślić, że artykuły te są prawie wyłącznie pracami oryginalnymi, nie nastawionymi na uproszczoną popularyzację określonych problemów dawnej teorii i praktyki geodezyjnej.

W nrze 1/1961 mgr inż. Stanisław J. Tymowski analizuje kilka map regulacji rolnych z końca XVIII w., wyciągając na tej podstawie wnioski o ich istotnym znaczeniu jako źródła dla badań ówczesnych stosunków gospodarczych (*Zagadnienia przestrzenne w regulacjach dóbr ziemskich w epoce Oświecenia*).

Dawnych metod geodezyjnych dotyczy bezpośrednio artykuł Janusza Gołaskiego *Technika rozgraniczania dóbr ziemskich w XVIII wieku w świetle poznańskich ksiąg podkomorskich* (nr 5/1961). Artykuł ten stanowi kontynuację opublikowanego już uprzednio w „Przeglądzie Geodezyjnym” opracowania *Technika rozgraniczania dóbr ziemskich w końcu XVI i w XVII wieku w świetle poznańskich ksiąg podkomorskich* (nr 11—12/1959). Autor po przedstawieniu materiałów źródłowych charakteryzuje przemiany procedury sądowej i formy aktu granicznego w XVIII w., wreszcie omawia stan i rozwój techniki rozgraniczania.

Od paru lat Stowarzyszenie Geodetów Polskich prowadzi prace w zakresie zabezpieczenia i gromadzenia starych przyrządów geodezyjnych. Prace te przyniosły już bardzo poważne rezultaty w postaci uratowania przed zniszczeniem wielu cennych zabytków. Pewnego rodzaju sprawozdanie z tej dziedziny działań

ności Stowarzyszenia stanowi artykuł mgra inż. Stanisława J. Tymowskiego *Znaczenie starych przyrządów geodezyjnych dla historii geodezji* (nr 2/1961). Autor wylicza tu ciekawsze z zabezpieczonych zabytków, a najcenniejsze nawet opisuje.

Charakterystycznym dla zakresu tematyki historycznej podejmowanej przez „Przegląd Geodezyjny” jest artykuł dra Stefana Górzyńskiego *O miernikach w Polsce XII wieku* (nr 4/1961). Artykuł ten zawiera uzasadnienie tezy, że żerdnicy, mieszkańcy średniowiecznej wsi służebnej Żerdniki, byli ówczesnymi miernikami. Teza ta ma charakter bardzo dyskusyjny, ale właśnie ta okoliczność świadczy między innymi o podejściu redakcji do tematyki i problematyki historii geodezji, dzięki czemu czasopismo stało się miejscem wymiany naukowych poglądów z tej dziedziny.

J. J.

POCZĄTKI WYŻSZEGO SZKOLNICTWA CHEMICZNEGO W POLSCE

Miesięcznik „Chemik”, organ Ministerstwa Przemysłu Chemicznego i Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, publikuje cykl artykułów mgra inż. Tadeusza Kalusińskiego o pierwszych polskich uczelniach wyższych, na których rozpoczęto systematyczne wykłady z dziedziny nauk chemicznych oraz o uczonych, którzy się w tym zakresie zasłużyli.

Poszczególne artykuły autor poświęca Instytutowi Politechnicznemu w Warszawie (*Pierwsza polska politechnika i jej wydział chemiczny (1826—1831)*, nry 3, 4, 5 i 6/1960), Akademii Krakowskiej (*Początki chemii na Uniwersytecie Krakowskim*, nr 3/1961) oraz Uniwersytetowi Warszawskiemu (*Zakład chemiczny pierwszego Uniwersytetu Warszawskiego (1816—1832)*, nr 5/1961). Autor omawia warunki i okoliczności, w jakich powstawał początek wyższego szkolnictwa chemicznego w tych uczelniach, przytacza programy nauczania, referuje jego formy organizacyjne, charakteryzuje braki i trudności. Wymienia też pierwsze podejmowane prace naukowe.

W artykułach tych bardzo wiele miejsca zajmuje przedstawienie postaci uczonych: wykładowców i organizatorów omawianych placówek szkolnictwa chemicznego. Temat ten wiąże się bezpośrednio z pozostałymi artykułami cyklu opracowanego przez inż. Kalusińskiego. Stanowią je bowiem życiorysy uczonych, którzy położyli fundamenty pod początki wyższego szkolnictwa chemicznego w Polsce. Życiorysy te zawierają, obok ścisłych danych biograficznych, obszerne przeważnie zarysy działalności poszczególnych postaci, a nawet pewne akcenty anegdotyczne.

Opublikowane zostały artykuły o profesorach Instytutu Politechnicznego w Warszawie: Antonim Hannie (nr 7—8/1960), Sewerynie Zdzitowieckim (nr 9/1960), Janie Koncewiczu (nr 10/1960), Teofilu Rybickim (nr 11—12/1960) oraz o profesorach Akademii Krakowskiej: Adamie Kitajewskim (nr 1/1961) i Franciszku Scheidtcie (nr 2/1961).

J. J.

HISTORIA PAPIERNICTWA

Wacław Tuczyński, z zawodu kowal i mechanik, był wynalazcą maszyny do wyrobu torebek płaskich i klockowych. Patent na prototyp tej maszyny uzyskał w 1891 r. w berlińskim Urzędzie Patentowym. Wynalazek ten stworzył podstawy rozwoju konstrukcji maszyn torebkarskich.